

Управління освіти, науки та молоді Волинської облдержадміністрації
Луцький педагогічний коледж

Творчі постаті українських вокалістів: невідоме про відомих

*Збірник матеріалів
методичного семінару циклової комісії
викладачів постановки голосу*

Луцьк
«Надстир'я»
2019

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Луцького педагогічного коледжу
(протокол № 2 від 25 вересня 2019 р.)*

Рецензенти:

Резуліч І.В. – кандидат мистецтвознавства, завідувач кафедри хорового дирижування та постановки голосу Луцького педагогічного коледжу;

Мойсіюк В. В. – заслужений діяч мистецтв України, завідувач ПЦК хорового дирижування Волинського коледжу культури і мистецтв імені І. Ф. Стравінського.

Т 28 Творчі постаті українських вокалістів: невідоме про відомих :
Матеріали методичного семінару циклової комісії викладачів постановки голосу Луцького педагогічного коледжу. Луцьк : Надстир'я, 2019. 32 с.

У збірнику опубліковано матеріали методичного семінару «Творчі постаті українських вокалістів: невідоме про відомих». Проаналізовано життєвий та творчий шлях видатних постатей української вокальної школи від минулого до сучасності.

Доповіді викладачів постановки голосу Луцького педагогічного коледжу подаються в авторській редакції.

Адресується студентам і викладачам педагогічних коледжів, мистецьких навчальних закладів.

ББК 784(477.82)(07)

© Колектив авторів, 2019.

© Луцький педагогічний коледж, 2019.

ЗМІСТ

<i>Зарицька А. А., Мрочко В.</i> Історичні засади становлення української вокальної школи.....	3
<i>Чекан К. С.</i> Корифеї української вокальної школи.....	6
<i>Павлюк Н. М.</i> Життєвий та творчий шлях видатної оперної співачки Євгенії Мірошниченко	12
<i>Малашевська І. В.</i> Творча Постать Діани Петриненко.....	17
<i>Павлічук В. І.</i> Творчий портрет Анатолія Кочерги.....	23
<i>Чайка В. А.</i> Українські вокалісти сучасності.....	25

Зарицька А. А.,
*кандидат педагогічних наук,
голова циклової комісії викладачів постановки голосу;*

Мрочко В. М.,
*заслужений артист України,
старший викладач постановки голосу*

ІСТОРИЧНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ШКОЛИ

Пріоритетним завданням вокальної підготовки у закладах вищої освіти є формування творчих здібностей і креативної особистості, професійних знань, умінь та навичок. Освітній процес має свої закономірності, які визначають порядок досягнення цілей і завдань навчання, сприяють ефективному управлінню навчальною діяльністю, дають можливість передбачити результати творчої роботи, науково обґрунтувати й оптимізувати зміст, методи й форми навчання студентів.

Проблема вокальної підготовки активно обговорювалась давніх часів. Аналіз фундаментальних праць з теорії вокального мистецтва дає можливість визначити основні напрямки досліджень, а саме: фізіологічні основи постановки голосу висвітлювались у працях М. Грачова, І. Павлова, І. Сеченова, О. Яковлева; історичні аспекти вокального мистецтва та вокального виконавства розкривались у дослідженнях В. Багадурова, М. Львова, І. Назаренка; психологічні аспекти вокального процесу – у працях В. Єрмолаєва, Б. Теплова, А. Здановича; техніка постановки голосу та фізіологія цього процесу обґрунтовувались у дослідженнях Л. Дмитрієва, І. Назаренка, Ф. Заседателя, В. Морозова, професійна підготовка співаків до виконавської діяльності розглядалась у працях Н. Гребенюк, П. Малишева, В. Морозова, В. Ємельянова, А. Єгорова, М. Єгоричева.

Сучасна вокальна педагогіка являє собою історично сформований емпіричний метод навчання, головним чином заснований на інтуїції, глибоких виконавчих традиціях і досвіді видатних майстрів співу.

Вокально-педагогічна школа – це «конкретна, цілеспрямована, організована система підготовки нових поколінь співаків і педагогів для конкретної діяльності, що історично змінюється» [1, с. 16].

Першою європейською школою вокального мистецтва, що історично виникла на початку XVII ст., була італійська національна школа співу. В Італії пройшли початковий відбір і типізацію всі вокальні терміни й поняття, визначились основні елементи технології оперного співу, які актуальні у вокальному мистецтві всього світу і сьогодні. Будучи школою вокально-технічної досконалості, італійське мистецтво вплинуло на формування й розвиток інших національних шкіл.

У формуванні української академічної школи співу неоціненний вклад належить основоположнику української музичної класики Миколі Лисенку, який був першим серед тих, для кого діяльність у галузі музики стала професією. Так, у 1904 р. у м. Києві була відкрита музично-драматична школа М. Лисенка. Школа давала вищу мистецьку освіту, програми музичних дисциплін відповідали програмам консерваторії, предмети, що викладались в школі, поділялись на спеціальні та допоміжні. До спеціальних дисциплін належали: гра на фортепіано, скрипці, віолончелі, оркестрових інструментах, сольний спів, теорія музики і композиції, диригування (оркестрове і хорове), сценічна гра, декламація. Допоміжними були музично-теоретичні дисципліни: елементарна теорія музики, гармонія, сольфеджіо, хоровий спів, камерний ансамбль, оперний клас, міміка, фехтування, танці та ряд історико-гуманітарних наук (історія музики та драми, історія культури та літератури, естетика, італійська мова).

Створюючи музично-драматичну школу, М. Лисенко ставив собі завдання – виховати кадри українських музикантів-професіоналів. Для цього потрібно було мати не тільки систему навчання, а й український репертуар, на написання якого композитор витратив чимало зусиль та часу. У школі викладали відомі педагоги Г. Любомирський, О. Вонсонська (скрипка), професори О. Мишуга, О. Муравйова (сольний спів), М. Старицька (драма), М. Лисенко (музично-теоретичні дисципліни, композиція).

Першим українським митцем, який розробляв наукові основи вокальної педагогіки, прагнучи вивести її зі сфери емпіричності й «секретності», був видатний співак Олександр Мишуга (1853–1922 рр.) О. Мишуга не тримав у секреті свого методу постановки голосу, а хотів, щоб ним опанували всі, хто став на нелегку дорогу вокального мистецтва. Ідея його педагогічного методу полягала в тому, що спів – це подовжена мова, а звук співак повинен формувати

в «резонансовій точці» [4]. О. Мишуга вважав, що одного лише голосу для того, щоб стати співаком, недостатньо; за його словами, «треба мати розум, гаряче серце й залізну волю, а вже потім – голос» [3, с. 261].

Про вокально-педагогічний метод О. Муравйової довідуємось зі спогадів її учнів, з «Пам'ятного зошита» та із друкованих матеріалів педагога з питань вокального мистецтва [2]. Кредом О. Муравйової була єдність ідейно-художнього та вокально-технічного образу виконавця, тобто співака-музиканта. Видатний педагог виховала цілу плеяду надзвичайних оперних співаків. У Великому театрі співали прославлені І. Козловський, В. Златогорова, О. Бишевська; у Київському оперному театрі – З. Гайдай, Л. Руденко, Р. Разумова та інші. Чимало її колишніх учнів перейняли естафету свого педагога. Так, послідовником О. Муравйової став її вихованець, видатний викладач з вокалу, випускник Київської державної консерваторії Дометій Євтушенко.

Особливий внесок у розвиток української вокальної школи здійснили корифеї української оперної сцени – І. Паторжинський, М. Литвиненко-Вольгемут, З. Гайдай, Б. Гмиря. Вокальна майстерність та професіоналізм цих митців завжди були на високому рівні, вражало їх звуковедення та виразність, краса та пластичність звуку. Вони демонстрували глядачам тремтливе ставлення до музичного матеріалу, поєднуючи у своєму виступі гру драматичного актора й вокал оперного співака.

У другій половині ХХ ст. помітно зріс естетичний і культурний рівень глядачів, що дозволило українським оперним театрам робити постановки, запрошуючи режисерів і диригентів європейського значення. Разом зі здобуттям Україною незалежності й самостійності, вітчизняні колективи, в тому числі й оперні, отримали можливість гастролювати за кордоном. Сьогодні мистецтво українських диригентів, режисерів, співаків користується великим успіхом і має вплив на міжнародний розвиток оперної музики.

Таким чином, на підставі вищезазначеного ми можемо зробити висновок, що становлення та розвиток вокальної школи в Україні мало послідовний та систематичний характер, беручи свій початок від італійської національної школи співу початку ХVІІ ст. та доповнюючи її особливостями індивідуального стилю видатних українських педагогів ХХ століття.

Завдання педагога з навчальної дисципліни «Постановка голосу» у процесі підготовки майбутнього вчитель музики мистецтва, полягає у розвитку музично-виконавських здібностей студентів, формуванню професійної майстерності, художньо-образного мислення й артистизму. Роль вокального педагога, як безпосереднього керівника творчим розвитком студента, визначається необхідністю допомоги в опануванні технікою співу та музичним матеріалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аспелунд Д. Л. Развитие певца и его голоса. М.–Л. : Музгиз, 1952. 192 с.
2. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка : підруч. К. : ЗАТ «Віпол», 2007. 174 с.
3. Гнидь Б. П. Історія вокального мистецтва. К. : НМАУ, 1994. 320 с.
4. Головащенко М. І. Олександр Мишуга. К. : Музична Україна, 1971. С. 36.
5. Євтушенко Д. Г. Питання вокальної педагогіки. Історія, теорія, практика. К. : Мистецтво, 1963. 339 с.
6. Кисіль О.Г. Український театр. К. : Мистецтво, 1968. 259 с.
7. Шаляпин Ф. Воспоминания. М. : Музгиз, 1974. С. 98.

Чекан К.С.,

старший викладач постановки голосу

КОРИФЕЇ УКРАЇНСЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ШКОЛИ

У мистецькому сьогоднішні України, сповненому музично-театральних подій, новацій почасти затьмарюються імена митців з минулого, кому прийдешні покоління повинні бути вдячні за жертвне служіння Україні в умовах заборон, переслідувань, цькувань, яких мають згадувати не тільки в ювілейні дати.

Розповідь про деяких з них хочу розпочати з скромної постаті українського співака та композитора **Семена Гулака-Артемовського**.

Вперше його оцінив як співака російський композитор Михайло Глінка, який неодноразово приїжджав на Україну, щоб вибрати обдарованих українців з хорошими голосами для Петербурзької хорової капели. Так він спочатку знайшов у Глухові Дмитра Бортнянського, а в 1838 році в Києві – семінариста Семена Артемовського. Про незвичайні людські риси Семена красномовно

Навчально-методичне видання

Творчі постаті українських вокалістів: невідоме про відомих

*Збірник матеріалів
методичного семінару циклової комісії
викладачів постановки голосу*

Укладач – *Анна Андріївна ЗАРИЦЬКА*

Формат 60x84/16. Ум.-друк. арк. 1,9.
Наклад 100. Зам. 22.

Волинське обласне редакційно-видавниче підприємство «Надстир'я»,
43016, м. Луцьк, вул. Лесі Українки, 7. Тел. (0332) 72-20-13

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК № 349 від 02.03.2001.